

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. ректора ЗВО

Вікторія ПЕТРУШЕНКО
« 31 » серпня 2023 р.

«ПОГОДЖЕНО»
зав. кафедри ЗВО внутрішньої медицини
мед.факультету №2

проф. Вадим ЖЕБЕЛЬ
« 30 » серпня 2023 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОПЕДЕВТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

Спеціальність	222 Медицина
Освітній рівень	Магістр
Освітня програма	ОПП «Медицина», 2022
Навчальний рік	2023-2024
Кафедра	внутрішньої медицини медичного факультету №2
Лектор	професор, д.мед.н. Жебель В.М.
Контактна інформація	intmed.mf2@vnmdu.edu.ua вул.В. Стуса, 11 (головний корпус ВОСКДРЗН)
Укладач силабусу	доцент, к.мед.н. Старжинська О.Л.

1. Статус та структура дисципліни:

Статус дисципліни	Обов'язкова
Код дисципліни в ОПП та місце дисципліни в ОПП	ОК 22, складова циклу дисциплін професійної підготовки
Курс/семестр	3 курс / V-VI семестри
Обсяг дисципліни (загальна кількість годин/ кількість кредитів ЄКТС)	180 годин / 6 кредитів ЄКТС
Кількість модулів	2
Структура дисципліни	Лекції – 30 год. Практичні заняття - 70 год. Самостійна робота -80 год. Загалом: аудиторні заняття – 56%, самостійна поза аудиторна робота – 44%
Мова викладання	українська
Форма навчання	Очна (при впровадженні заходів воєнного стану - дистанційна очна)

2. Опис дисципліни

Коротка анотація курсу, актуальність. Пропедевтика внутрішньої медицини є однією з перших дисциплін клінічного етапу додипломної підготовки лікаря, під час вивчення якої відбувається засвоєння студентами методів діагностики внутрішніх захворювань. Отже, пропедевтика внутрішньої медицини – навчальна клінічна дисципліна, яка вивчає методи і прийоми клінічного обстеження хворого, особливості професійного спілкування лікаря з пацієнтом, суб'єктивні та об'єктивні прояви захворювань (симптоми і синдроми), причини та механізми їх виникнення і розвитку (семіологія) з метою встановлення діагнозу.

Вивчення дисципліни відбувається у два логічних етапи – засвоєння основних методів фізикального, інструментального та лабораторного обстеження хворого, після чого студенти опановують основні симптоми та синдроми при найбільш розповсюджених захворюваннях внутрішніх органів та правила встановлення синдромального діагнозу. Відповідно до цієї послідовності, програма дисципліни структурована на 2 модулі відповідно до обстеження певної системи (дихальної, серцево-судинної та травної, сечо- видільної, ендокринної систем, системи кровотворення, ураження суглобів, кожен з яких розподілений на змістові модулі.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-трансферною системою. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ECTS – залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними модулю (залікового кредиту).

Програма дисципліни структурована в два модулі, до складу яких входить дев'ять змістових модулів. Кредитно-трансферна система організації навчального процесу спонукає студентів систематично вчитися протягом навчального року.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів.

Теми лекційного курсу розкривають основні важливі питання відповідних розділів пропедевтики внутрішньої медицини.

Практичні заняття за методикою їх організації є клінічними, бо передбачають:

— оволодіння методикою збирання анамнезу, виконання огляду, пальпації, перкусії, аускультатії;

— курацію хворих з різноманітною патологією внутрішніх органів (а при їх

відсутності в клініці - розбір клінічних ситуаційних завдань чи архівних історій хвороби): збір анамнезу, проведення фізикального обстеження;

- обґрунтування попереднього синдромального діагнозу;
- складання плану дообстеження хворого та інтерпретація даних лабораторних та інструментальних методів досліджень.

За час навчання студенти пишуть навчальну історію хвороби.

Засвоєння теми контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями, засвоєння змістових модулів - на практичних підсумкових заняттях. Застосовуються такі засоби визначення рівня підготовки студентів: виконання практичних навичок, розв'язування ситуаційних задач. тести, інтерпретація результатів лабораторних досліджень, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, його систем та органів, встановлення синдромального діагнозу.

Підсумковий контроль засвоєння модулю проводиться після його завершення у формі об'єктивного структурованого практично орієнтованого іспиту. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою і має визначення за системою ECTS та шкалою, прийнятою в Україні.

Передреквізити (Prerequisite) – дисципліни, що містять знання, уміння і навички, необхідні для освоєння дисципліни, що вивчається.

Відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни «пропедевтика внутрішньої медицини» здійснюється в V–VI семестрах, коли студентом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін:

- медичної біології (основи медичної генетики, прояви основних закономірностей успадкування, медико-біологічні основи паразитизму),

- медичної та біологічної фізики (генез ЕКГ; фізичні основи електростимуляції тканин і органів, Імпульсні струми та їх характеристики, кардіостимулятори; фізичні основи використання рентгенівського випромінювання у медицині; сучасні методи і засоби рентгенівської діагностики; рентгенівська комп'ютерна томографія; використання радіонуклідів у діагностиці; радіоізотопні зображення органів і тканин; емісійна комп'ютерна томографія),

- анатомії людини (органоспецифічні риси будови слизової оболонки трубчастих органів; загальні закономірності будови м'язової оболонки стінки трубчастих органів, топографія, будова, функції відділів ШКТ, будова хрящів, суглобів, зв'язок, м'язів гортані; голосова щілина: межі, утворення, частини; трахея: і бронхи: топографія, будова стінки; легені: топографія, зовнішня будова; легені: частки, бронхо-легеневі сегменти, часточки; їх будова; рентгенанатомія легень; бронхіальне дерево: розгалуження, будова стінки, функції; альвеолярне дерево: розгалуження, будова стінки; ацинус: визначення, будова, функції; плевра: загальна характеристика, функції; плевральна порожнина, її заутки; нирки: будова на фронтальному розтині; структурно- функціональна одиниця нирки, її складові частини; шляхи виділення сечі (компоненти екскреторних шляхів нирки; ниркова пазуха (синус), її міст; рентгенанатомія нирки; серце: топографія, варіанти положення, варіанти форми, зовнішня будова, камери; проекція серця на передню стінку грудної клітки; ділянки аускультатії клапанів серця; велике коло кровообігу; мале коло кровообігу; судини тулуба),

- фізіології (структурно-функціональна організація автономної нервової системи та її роль у регуляції вісцеральних функцій; об'єми, що входять до складу ЖСЛ, та їх визначення за допомогою спірометра; динамічні показники легеневої вентиляції, методи їх визначення, об'єми, що входять до складу ЖСЛ та їх визначення за спірограмою; послідовність та тривалість періодів та фаз серцевого циклу, характеристика першого і другого тонів (їх походження, компоненти, тривалість), механічні прояви діяльності серця: серцевий поштовх (його властивості та особливості у дітей), пульс (його властивості); методика реєстрації електрокардіограми, види відведень ЕКГ (стандартні, підсилені, грудні), генез та параметри компонентів ЕКГ, аналіз ЕКГ; закон серця (Старлінг, Франк), рефлексії

Ціона-Людвіга, Герінга-Іванова, Бейнбріджа, Даніні-Ашнера, Гольца; фактори, які обумовлюють величину артеріального кров'яного тиску; артеріальний та венний пульс, компоненти, їх походження; мікроциркуляція і її роль в механізмі обміну рідини і різних речовин між кров'ю і тканинами; типи травлення в залежності від локалізації гідролізу гормональна регуляція ШКТ, ферменти шлункового соку, роль соляної кислоти в процесі травлення харчових речовин, шлункова та кишкова фази секреції шлункового соку, роль слизу, утворюваного в шлунку, види скорочень шлунку, зовнішньосекреторна діяльність підшлункової залози, склад і властивості соку підшлункової залози, фази секреції панкреатичного соку, регуляція утворення жовчі та виділення в ДПК, функціональна характеристика секреторних процесів у тонкому кишечнику, порожнинний і мембранний гідроліз харчових речовин у різних відділах тонкої кишки, функції товстої кишки, всмоктування у різних відділах шлунково-кишкового тракту білків, води, солей, вуглеводів, жирів; моторна діяльність тонкого та товстокишкового тракту; роль нирок у процесах виділення, підтриманні гомеостазу, механізми сечоутворення),

— біологічної та біоорганічної хімії (властивості ферментів, регуляція ферментативної активності, кофактори та якісні реакції на вітаміни, загальні закономірності метаболізму, обмін вуглеводів та ліпідів, загальні шляхи катаболізму амінокислот, метаболізм нуклеотидів, молекулярна біологія та генетика, молекулярні механізми дії гормонів, гормони центральних та периферійних ендокринних залоз, вплив інсуліну та адреналіну на рівень глюкози крові, водо- та жиророзчинні вітаміни, хімічний склад крові в нормі та патології, білки гострої фази запалення, пігментний обмін, детоксикаційна функція печінки, гормональна регуляція водно-мінерального обміну, фізико-хімічні властивості сечі),

— гістології (залежність будови стінки судин від гемодинаміки, артеріоло-венулярні анастомози, органні особливості вен, будова стінки серця, її оболонки, провідна система серця, будова та функції кісткового мозку, лімфатичний вузлів, особливості будови слизової оболонки різних відділів ШКТ, гістофізіологія секреторних клітин, морфофункціональна характеристика печінки, жовчного міхура, підшлункової залози, будова альвеоли, клітинний склад її вистелення, нирково-фільтраційний бар'єр, кортикальна та юкстамедулярна системи кровопостачання),

— мікробіології, вірусології та імунології (основні періоди розвитку інфекційної хвороби; носійство збудника, його виявлення; форми прояву інфекції: гостра, хронічна, латентна, персистуюча, рецидив, реінфекція, суперінфекція; стрептококи пневмонії: морфологія, патогенність, патогенез, імунітет, лабораторна діагностика пневмококових інфекцій; мікрофлора тіла людини, її роль в нормальних фізіологічних процесах і патології; характеристика захворювань, спричинених умовно патогенними мікроорганізмами;

— патофізіології (типи та патогенез алергічних реакцій, визначення поняття запалення, місцеві та загальні ознаки, основні компоненти запалення, механізми розвитку; порушення функцій при гіпоксіях; види, механізми розвитку, вплив на організм гіпер- та гіпоглікемії, види, патогенез набряків; анемії, визначення поняття, класифікація; серцева недостатність, визначення, види, показники гемодинаміки; артеріальні гіпер- та гіпотензії, види, етіологія, патогенез, шок, колапс, види, етіологія, патогенез; патологічні типи дихання та задишка, види, причини; гіпер- та гіпоацидний синдроми, жовтяниця, холестичний синдром, ахолічний синдром, печінкова недостатність, види, причини, механізми розвитку; види, причини та механізми олігурії, поліурії, протеїнурії, гематурії; механізми розвитку нефритичного, нефротичного синдромів; ниркова недостатність, гіпо- та гіперфункція щитовидної залози, біль, види, механізми болю);

— патоморфології (клініко-морфологічні форми атеросклерозу, органні ураження при атеросклерозі, морфологія інфаркту міокарда, хронічної ішемічної хвороби, морфологічні зміни в судинах, серці при гіпертонічній хворобі, морфологія суглобових проявів, морфологічна характеристика захворювань бронхів, легень, травної системи).

Мета курсу та його значення для професійної діяльності викладання навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» є формування у студента основ клінічного мислення і набуття професійних компетентностей обстеження хворого та оцінки

основних проявів захворювань внутрішніх органів із дотриманням принципів медичної етики та деонтології.

Згідно ОПП “Медицина” дисципліна забезпечує набуття студентами наступних **компетентностей**:

Інтегральна: Здатність розв’язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальні (ЗК)

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність працювати в команді.
- ЗК8. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК9. Здатність спілкуватись іноземною мовою.
- ЗК10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
- ЗК11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов’язків. ЗК13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
- ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові (ФК)

- ФК1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
- ФК2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
- ФК3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
- ФК4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.
- ФК5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань.
- ФК6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.
- ФК7. Здатність до діагностування невідкладних станів
- ФК17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров’я індивідуума, сім’ї, популяції
- ФК20. Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров’я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.
- ФК21. Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров’я та дотичних питань до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.
- ФК24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
- ФК25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє вивчення навчальної дисципліни.

1. Вміти зібрати скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя (в тому числі професійний, геніалогічний, гінекологічний, антибіотичний, алергологічний анамнез), за умов закладу охорони здоров'я, його підрозділу або вдома у хворого, використовуючи результати співбесіди з пацієнтом, за стандартною схемою опитування хворого.

2. За будь-яких обставин (в закладі охорони здоров'я, його підрозділі, вдома у пацієнта та ін.), використовуючи знання про людину, її органи та системи, за певними алгоритмами:

- вміти збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція) та зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, та щитовидної залози);

- вміти обстежувати органи серцево-судинної системи (огляд та пальпація ділянки серця та поверхневих судин, визначення перкуторних меж серця та судин, аускультация серця та судин);

- вміти обстежувати органи дихання (огляд грудної клітки та верхніх дихальних шляхів, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легенів);

- вміти обстежувати органи черевної порожнини (огляд живота, пальпація та перкусія кишківника, шлунка, печінки, селезінки, нирок);

- вміти обстежувати кістково-м'язовий апарат (огляд та пальпація).

3. Вміти оцінити інформацію щодо стану пацієнта в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу, застосовуючи стандартну процедуру, використовуючи знання про людину, її органи та системи, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень: аналіз плевральної рідини, аналіз сечі за Зимницьким, аналіз сечі за Нечипоренком, протеїни крові та їх фракції, С-реактивний протеїн, глюкоза крові, глікозильований гемоглобін, ліпіди та ліпопротеїни крові та їх фракції, феритин та залізо сироватки крові, креатинін, сечовина крові, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові, амінотрансферази крові, загальний білірубін крові та його фракції, коагулограма, сечова кислота крові, лужна фосфатаза крові, дослідження функції зовнішнього дихання, стандартна ЕКГ (у 12 відведеннях), ендоскопічне дослідження бронхів, ендоскопічне дослідження травного тракту, ехокардіографія, загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, загальний аналіз харкотиння, методи інструментальної візуалізації органів черевної порожнини, методи інструментальної візуалізації органів грудної порожнини, методи інструментальної візуалізації сечовивідної системи, методи інструментальної візуалізації хребта, кісток та суглобів, багатомоментне фракційне дослідження жовчі та рН-метрія шлунку та стравоходу.

4. Вміти виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром захворювання: анемічний синдром, анурія та олігурія, артеріальна гіпертензія, артеріальна гіпотензія, біль в грудній клітці, біль в животі, блювання, бронхообструктивний синдром, випіт у плевральну порожнину, геморагічний синдром, гепатомегалія та гепатолісальний синдром, головний біль, дизурія, диспепсія, дисфагія, діарея, жовтяниця, задишка, закреп, запаморочення, кардіомегалія, кашель, кровохаркання, набряковий синдром, нефротичний синдром, поліурія, портальна гіпертензія, порушення серцевого ритму та провідності, сечовий синдром, синдром недостатності травлення, синдром серцевої недостатності, синдром дихальної недостатності, синдром печінкової недостатності, ціаноз, шлунково-кишкова кровотеча. - шляхом прийняття обґрунтованого рішення, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані фізикального обстеження хворого, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

5. Вміти призначити лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі найбільш вірогідного синдромного діагнозу, за стандартними схемами, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

6. Вміти виявити ознаки невідкладного стану (гіпертензивний криз, гостра дихальна недостатність, гостра серцева недостатність, гострий коронарний синдром, гостра

кровотеча, зупинка серця, колапс, порушення свідомості, ниркова коліка, жовчна коліка, гострі порушення серцевого ритму) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини, за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, закладі охорони здоров'я, його підрозділі), використовуючи стандартні методики фізикального обстеження та можливого анамнезу, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

7. Уміти надати екстрену медичну допомогу, за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі виявлення невідкладного стану (зупинка серця) в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми (проведення непрямого масажу серця та штучної вентиляції легень).

8. Вміти виконати медичні маніпуляції (виконувати непрямий масаж серця, штучне дихання, відновлювати прохідність дихальних шляхів, проводити реєстрацію стандартної ЕКГ в 12 відведеннях, вимірювати артеріальний тиск) в умовах лікувальної установи, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.

9. За умов закладу охорони здоров'я, його підрозділу вести медичну документацію щодо пацієнта (карту амбулаторного / стаціонарного хворого, історію хвороби), використовуючи стандартну технологію, на підставі нормативних документів.

10. Вміти донести інформацію щодо профілактичних заходів, в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу на підставі даних про стан здоров'я пацієнтів та про наявність впливу на нього навколишнього середовища, використовуючи існуючі методи, в межах первинної медико-санітарної допомоги населенню, щодо: режиму діяльності та відпочинку; первинної профілактики захворювань; профілактики шкідливих звичок; пропаганди здорового способу життя.

11. Вміти визначати необхідний режим перебування хворого в умовах закладу охорони здоров'я на підставі виділених клінічних симптомів та синдромів, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

Отже, в результаті вивчення дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» студент має:

I. *Оволодіти сучасними знаннями щодо:*

- найважливіших етіологічних і патогенетичних факторів формування патологічних процесів в організмі людини;
- методичних основ клінічного обстеження хворого, схеми дослідження пацієнта і написання історії хвороби;
- методичних основ фізикального обстеження хворого – розпитування, огляду, пальпації, перкусії, аускультації;
- найважливіших симптомів та синдромів у клініці внутрішніх захворювань та їх семіологічного тлумачення;
- клініко-діагностичної інтерпретації показників найважливіших лабораторно-інструментальних досліджень;
- медичної греко-латинської термінології у визначенні основних проявів захворювань та у використанні в професійній лексиці.

II. *Вміти застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях.*

1. Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у клініці внутрішніх хвороб.

2. Проводити опитування і фізикальне обстеження хворих та аналізувати їх результати в клініці внутрішніх хвороб.

3. Скласти план обстеження пацієнта при типовому перебігу найбільш поширених

терапевтичних хвороб.

4. Аналізувати результати основних лабораторних і інструментальних методів дослідження.

5. Визначати провідні симптоми та синдроми у клініці внутрішніх захворювань.

6. Демонструвати вміння методично вірно викласти результати обстеження хворого у вигляді історії хвороби з обґрунтуванням синдромного діагнозу.

7. Використовувати греко-латинські медичні терміни в практичній діяльності фахівця.

8. Демонструвати володіння навичками організації режиму перебування хворих у відділеннях терапевтичного профілю.

9. Демонструвати навички надання першої допомоги хворим із порушеннями з боку серцево-судинної, дихальної та травної систем.

4. Зміст та логістика дисципліни

МОДУЛЬ №1: Змістові модулі 1-4	V семестр 90 годин/ 3 кредити ЄКТС	Лекції № 1-8 Практичні заняття № 1-17 Теми для самостійного опрацювання № 1-9
МОДУЛЬ №2: Змістові модулі 5-9	VI семестр 90 годин / 3 кредити ЄКТС	Лекції № 9-15 Практичні заняття № 18-32 Теми для самостійного опрацювання № 9-21

Дисципліна включає 34 теми, поділених на 2 тематичних модулі.

Модуль 1. Обстеження хворих з патологією дихальної та серцево-судинної систем.

Змістовий модуль 1. *Фізикальні та інструментальні методи обстеження стану бронхо-легеневої системи.*

Тема 1. Схема історії хвороби. Проведення розпиту хворого. Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Навчальна. курація з відпрацюванням навички написання анамнестичного розділу історії хвороби.

Тема 2. Загальний огляд хворого. Статичний та динамічний огляд грудної клітки. Пальпація грудної клітки.

Тема 3. Перкусія легень. Методика і техніка проведення порівняльної та топографічної перкусії легень.

Тема 4. Аускультация легень: основні (везикулярне та бронхіальне дихання) та додаткові дихальні шуми (крепітація, хрипи, шум тертя плеври)

Змістовий модуль 2. *Основні симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання.*

Тема 5. Синдроми бронхіальної обструкції. Основні клінічні прояви бронхіальної астми.

Тема 6. Синдром підвищеної повітряності легень. Основні клінічні прояви при хронічному не обструктивному бронхіті. Хронічні обструктивні захворювання легень.

Тема 7. Синдроми ущільнення легеневої тканини, ателектазу, порожнини в легенях. Поняття про пневмонії, пневмосклероз, рак легень: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження.

Тема 8. Синдроми накопичення рідини та повітря в плевральній порожнині, плеврального болю, легеневої недостатності.

Змістовий модуль 3. Фізикальні методи дослідження серцево-судинної системи.

Тема 9. Основні скарги та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи.

Тема 10. Дослідження пульсу та вимірювання артеріального тиску. Огляд та пальпація передсерцевої ділянки. Перкуторне визначення меж відносної серцевої тупості.

Тема 11. Аускультация серця. Зміни тонів у патології (посилення, послаблення, розщеплення та роздвоєння тонів, додаткові тони (ритм перепілки, ритм галопу).

Тема 12. Аускультация серця. Органічні та функціональні серцеві шуми.

Змістовий модуль 4. Інструментальні методи дослідження серцево-судинної системи.

Тема 13. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ. ЕКГ-ознаки гіпертрофії передсердь та шлуночків.

Тема 14. ЕКГ-ознаки порушень автоматизму та збудливості. Синусова аритмія, екстрасистолія.

Тема 15. ЕКГ-ознаки порушень автоматизму та збудливості. Пароксизмальна тахікардія, фібриляція передсердь та шлуночків.

Тема 16. Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями функції провідності. Основи проведення електроімпульсної терапії.

Модуль 2. Обстеження хворих з патологією серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, нирок, кровотворної та ендокринної систем.

Змістовий модуль 5. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи.

Тема 17. Основні симптоми та синдроми при мітральних вадах серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.

Тема 18. Основні симптоми та синдроми при аортальних вадах серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.

Тема 19. Основні симптоми та синдроми при артеріальних гіпертензіях. Гіпертонічні кризи.

Тема 20. Гострий та хронічний коронарний синдром: основні симптоми при стенокардії та інфаркті міокарда.

Тема 21. Синдром серцевої недостатності: основні клінічні та інструментальні методи обстеження. Гостра та хронічна судинна недостатність.

Змістовий модуль 6: Основні симптоми та синдроми, методи дослідження при захворюваннях шлунково-кишкового тракту

Тема 22. Розпит та огляд хворих із захворюваннями шлунково-кишкового тракту. Огляд та поверхнева пальпація живота. Інструментальні та лабораторні методи дослідження стану шлунково-кишкового тракту та видільної системи.

Тема 23. Глибока ковзна методична пальпація шлунка. Основні синдроми захворювань верхніх відділів шлунково-кишкового тракту: больовий, гіперацидності, гіпоацидності, анацидності, шлунково-кишкової кровотечі

Тема 24. Глибока ковзна методична пальпація товстого кишечника. Основні синдроми захворювань кишечника: больовий, закрепи, діареї, мальдігестії, мальабсорбції

Тема 25. Глибока ковзна методична пальпація печінки. Основні симптоми та синдроми захворювань печінки: жовтяниці, цитолізу, мезенхімального запалення, портальної гіпертензії, шунтування, печінкової недостатності.

Тема 26. Глибока ковзна методична пальпація жовчного міхура та підшлункової залози. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях жовчовивідних шляхів: печінкової кольки, підпечінкової жовтяниці, холестазу, біліарної та панкреатичної диспепсії, зовнішньо – чи внутрішньо секреторної недостатності підшлункової залози.

Змістовий модуль 7. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок.

Тема 27. Глибока ковзна методична пальпація нирок. Основні симптоми та синдроми

при захворюваннях нирок: сечовий, нефротичний, нефритичний.

Тема 28. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок:гіпертензивний, ниркової недостатності, еклампсія. Хронічна хвороба нирок.

Змістовий модуль 8. Патологія системи крові та інтерпретація результатів лабораторних методів обстеження.

Тема 29. Синдром анемічний, сидеропенічний, фунікулярного мієлозу. Загальноклінічний аналіз крові.

Тема 30. Геморагічні синдроми та патологія системи згортання крові. Синдром дисемінованого внутрішньосудинного мікрозсідання крові.

Тема 31. Основні синдроми лейкозу. Хронічний лімфолейкоз та мієлолейкоз.

Змістовий модуль 9. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях ендокринної системи, суглобів.

Тема 32. Основні симптоми та синдроми при цукровому діабеті: гіпоглікемічний, гіперглікемічний.

Тема 33. Огляд та пальпація щитовидної залози. Основні симптоми та синдроми при патології щитовидної залози: гіпертиреозний та гіпотиреозний.

Тема 34. Методи обстеження суглобів. Особливості суглобового синдрому у разі подагри, ревматичного, ревматоїдного та реактивного артритів, остеоартрозу.

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів дисципліни. Практичні заняття передбачають теоретичне обґрунтування основних питань теми та засвоєння наступних практичних навичок:

1. Провести розпитування хворого із патологією легень. Визначити основні симптоми.
2. Провести розпитування хворого із патологією серцево–судинної системи. Визначити основні симптоми.
3. Провести загальний огляд показового хворого. Визначити провідні симптоми.
4. Провести пальпаторне дослідження пульсу, визначити клінічне значення симптомів.
5. Провести вимірювання артеріального тиску на верхніх кінцівках, оцінити отримані дані.
6. Провести порівняльну перкусію легень і визначити клінічне значення симптомів.
7. Провести аускультацию легень, визначити кількісні та якісні зміни дихання, дати клінічну оцінку.
8. Провести аускультацию легень, визначити додаткові дихальні шуми, дати клінічну оцінку.
9. Провести аускультацию серця, визначити зміни його тонів, дати клінічну оцінку.
10. Провести аускультацию серця, визначити діагностичне значення шумів серця.
11. Проаналізувати ЕКГ хворого з порушенням автоматизму серця.
12. Проаналізувати ЕКГ хворого із порушенням збудливості серця.
13. Проаналізувати ЕКГ хворого із порушенням провідності серця.
14. Проаналізувати УЗД серця хворого із вадою серця.
15. Оцінити ЕКГ хворого на гострий інфаркт міокарда, визначити характер та локалізацію ураження серцевого м'яза.
16. Провести розпитування хворого із патологією шлунково–кишкового тракту. Визначити основні симптоми.
17. Провести поверхневу пальпацію живота, визначити клінічне значення симптомів.
18. Провести пальпаторне дослідження товстого кишечника, визначити клінічне значення симптомів.
19. Провести пальпаторне, перкуторне дослідження печінки, визначити клінічне значення симптомів.
20. Провести пальпаторне, перкуторне дослідження селезінки, визначити діагностичне значення симптомів.
21. Визначити наявність рідини у черевній порожнині, дати клінічну оцінку.
22. Оцінка результатів лабораторного обстеження пацієнта з патологією печінки, ЖВШ

23. Оцінка результатів лабораторного обстеження пацієнта з патологією сечовидільної системи
24. Оцінка результатів лабораторного обстеження пацієнта з патологією крові
25. За умовою клінічної задачі встановити синдром або патологічний стан.

Самостійна робота студента передбачає підготовку до практичних занять та проміжних контролів, вивчення тем для самостійної поза аудиторної роботи, написання рефератів, підготовка презентацій, таблиць. Контроль засвоєння тем самостійної поза аудиторної роботи здійснюється на проміжних контрольних заняттях та підсумковому контролі з дисципліни.

Індивідуальна робота включає опрацювання наукової літератури, підготовку оглядів з наданих тем для презентації на засіданнях студентського наукового гуртка, виконання науково-практичних досліджень, участь у профільних олімпіадах, науково-практичних конференціях, конкурсах студентських наукових робіт.

Тематичні плани лекцій, календарні плани практичних занять, тематичний план самостійної поза аудиторної роботи, обсяг та напрямки індивідуальної роботи опубліковані на сайті кафедри.

Маршрут отримання матеріалів: Кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2 / Студенту / Очна форма навчання / Медицина / 3 курс / Навчально- методичні матеріали / Пропедевтика внутрішньої медицини або за посиланням <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2#. Доступ до матеріалів здійснюється з корпоративного акаунту студента s000XXX@vnmu.edu.ua.

5. Форми та методи контролю успішності навчання

Поточний контроль на практичних заняттях	Методи: усне опитування, розв'язування ситуативних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних та інструментальних досліджень, контроль виконання практичних навичок
Підсумковий семестровий контроль (залік) по завершенню 5 семестру	Методи: засвоєння тем 1-17 дисципліни в повному обсязі, про що свідчить поточне оцінювання кожного практичного заняття, та відвідування лекційного курсу Згідно положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи)
Підсумковий контроль дисципліни – диференційний залік	Методи: засвоєння дисципліни на підставі демонстрації виконання практичних навичок
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, клінічно-орієнтовані ситуативні завдання, результати лабораторних та інструментальних методів обстеження, демонстрація практичних навичок

6. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання

<https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи>)

Поточний контроль	За чотирьох бальною системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Залік	За 200-бальною шкалою (середня арифметична оцінка за семестр конвертується в бали) Зараховано: від 122 до 200 балів Не зараховано: менше 122 балів (див. Шкалу оцінювання)
Підсумковий контроль з дисципліни	Оцінка за диференційний залік: 71-80 балів – «відмінно» 61-70 балів – «добре» 50-60 балів – «задовільно» Менше 50 балів – «не задовільно»/не склав
Оцінювання дисципліни:	Поточна успішність – від 72 до 122 балів (конвертація середньої традиційної оцінки за практичні заняття за 120-бальною шкалою): 60% оцінки за дисципліну Підсумковий контроль – від 50 до 80 балів: 40% оцінки за дисципліну Індивідуальна робота – від 1 до 12 балів Сумарно від 122 до 200 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,99	B	добре	
160-169,99	C		
141-159,99	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
0-121,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-121,99	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Політика навчальної дисципліни/курсу

Студент має право на отримання якісних освітніх послуг, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, статуті університету та порядку надання освітніх послуг, регламентованого основними положеннями організації навчального процесу в ВНМУ ім.М.І.Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки безпеки, правила поведінки при сигналі «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА» вимагається на усіх практичних заняттях, інструктаж проводиться на першому практичному занятті викладачем.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять. Студент повинен вчасно приходити на практичне заняття, теоретично підготовленим згідно теми. Студент, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку.

На практичних заняттях студент має бути одягнений в робочу форму (медичний халат, шапочка, змінне взуття). Студенти, які не мають робочої форми, не допускаються до заняття.

Студент повинен дотримуватись правил безпеки на практичних заняттях та під час знаходження в учбових кімнатах кафедри та відділеннях клінічної лікарні.

Під час обговорення теоретичних питань та спілкування з пацієнтами студенти мають демонструвати толерантність, ввічливість та повагу до пацієнтів, персоналу клініки.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів.

Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті допускається тільки за запитом викладача: у разі потреби в годиннику (підрахунок частоти дихання, частоти пульсу чи серцевих скорочень) та калькулятора (аналіз ЕКГ), у разі, якщо за планом заняття передбачається застосування симуляторів, медичних калькуляторів, якщо проводиться тестування на навчальній інтернет платформі.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни студент має керуватись Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім. М.І. Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> загальна інформація/ Основні документи/ Кодекс академічної доброчесності). При порушенні норм академічної доброчесності під час поточного та підсумкового контролю студент отримує оцінку «незадовільно» та повинен її відпрацювати своєму викладачу в установленому порядку протягом двох тижнів.

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, установленому в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2#) черговому викладачу, в умовах дистанційного навчання – викладачу, який проводить заняття. Для відпрацювання пропущеного заняття студент повинен усно відповісти на питання пропущеної теми практичного заняття, розв'язати ситуаційні завдання, тести. Лекційний матеріал в умовах воєнного стану наданий на сайті кафедри, студенти опрацьовують самостійно.

Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи).

До підсумкового контролю допускаються студенти, які не мають пропущених невідпрацьованих практичних занять та отримали середню традиційну оцінку не менше «3».

Додаткові індивідуальні бали. Індивідуальні бали з дисципліни (від 1 до 12) студент може отримати за індивідуальну роботу, обсяг якої оприлюднений на сайті кафедри в навчально-методичних матеріалах дисципліни, кількість балів визначається за результатами ІРС згідно Положенню про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи).

Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, студент повинен подати спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи).

Політика в умовах дистанційного навчання. Порядок дистанційного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи).

Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є Microsoft Team, Google Meets. Порядок проведення практичних занять, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmue.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2/ Студенту).

Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) або електронну пошту (на вибір викладача чи студента) в робочий час.

1. Навчальні ресурси

Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри (<https://www.vnmue.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2/ Студенту). Консультації проводяться два рази на тиждень згідно графіку консультацій.

2. Розклад та розподіл груп по викладачам опублікований на веб-сторінці кафедри ((<https://www.vnmue.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2/ Студенту).

3. Питання до проміжних та підсумкового контролів дисципліни опубліковані на веб-сторінці кафедри ((<https://www.vnmue.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2/ Студенту).

Силабус з дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» обговорено та затверджено на засіданні кафедри внутрішньої медицини медичного факультету № 2 протокол №_1_, від «_30_»__серпня__2023 року

Викладач, відповідальний за
дисципліну

Завідувач кафедри

доцент ЗВО Ольга
СТАРЖИНСЬКА

професор ЗВО Вадим
ЖЕБЕЛЬ